

VOOR PAMPUS OP PAMPUS

DROOMEILANDEN - EUROPA

Denk je aan eilanden in Nederland, dan denk je negen van de tien keer aan de Waddeneilanden. Maar er zijn er nog veel meer – magische plekken waar je even weg van alles en iedereen kunt zijn. Forteiland Pampus is zo'n plek.

SCHRIJVER JENNIFER JOEDO
FOTOGRAAF ROYAN VAN VELSE

‘Straks, als de dagjesmensen weg zijn, hebben jullie Pampus voor jullie zelf’

Terwijl iedereen deze zomer massaal naar de Waddeneilanden trekt stap ik in Muiden, even ten oosten van Amsterdam, met mijn gezin op de veerboot naar Pampus in het IJmeer. ‘Jullie blijven overnachten?’ vraagt de schipper terwijl hij een blik werpt op onze slaapzakken. Ik kijk om mij heen en het valt mij eigenlijk nu pas op dat we de enigen zijn met slaapspullen. De meeste bezoekers aan Pampus nemen op dezelfde dag de laatste boot weer terug. Behalve wij dus. ‘Straks, als iedereen weg is, hebben jullie Pampus voor jullie zelf,’ bevestigt Bart Kuilman, mede-eigenaar van Pampus Events, de evenementenorganisatie voor het eiland. Hij verwelkomt ons bij de veerhaven. ‘En er is maar één regel: niks moet, alles mag.’ We mogen zelfs op eigen houtje rondstruinen door het fort waar Pampus zijn bestaansrecht aan ontleent, maar omdat het een bloedhete dag is kiezen we ervoor om eerst een verkoelende duik in het water te nemen.

OFF-GRID LEVEN

Pampus is een volledig kunstmatig eiland – het werd tussen 1887 en 1895 aangelegd op maar liefst vierduizend houten palen. Het fort op het eiland was onderdeel van de Stelling van Amsterdam, een maar liefst 135 kilometer lange verdedigingslinie, en moest de hoofdstad vanaf de Zuiderzee beschermen. Maar doordat Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog neutraal bleef en al gauw daarna het vliegtuig zijn intrede deed bij de Nederlandse krijgsmacht, heeft Pampus uiteindelijk nooit actief dienst gedaan. Met de voltooiing van de Afsluitdijk werd het forteiland al helemaal nutteloos – de Zuiderzee veranderde in het IJsselmeer en er konden geen grote schepen meer dichtbij komen. Nu is Pampus een Rijksmonument en heeft het zelfs een Unesco-Werelderfgoedstatus.

Het forteiland is vanaf het begin volledig off-grid geweest. De soldaten in het fort moesten zichzelf immers kunnen redden als het ging om gas, water en elektriciteit. Ook nu is Pampus nog steeds zelfvoorzienend. ‘Maar,’ zegt Bart, ‘we willen dat ook zo duurzaam mogelijk doen, op basis van circulaire principes en 100% fossielvrij. Zo maken we gebruik van zonnepanelen, koken we uit eigen moestuin en zetten we bioafval om in biogas. De wc’s worden doorgespoeld met grondwater. We zijn zelfs bezig met het ontwikkelen van ons eigen waterfiltersysteem voor drinkwater.’

HET FORT KOMT TOT LEVEN

In de namiddag, wanneer de laatste dagjesmensen weer naar het vasteland zijn vertrokken en wij ons Pampus-biertje hebben geproefd, besluiten we zelf het fort te verkennen. We doen dit aan de hand van een speurtocht die de organisatie heeft bedacht. Met een blacklightlampje en enkele aanwijzingen lopen we eerst de trap af het fort in, een enorm complex uit beton en baksteen. Al snel dwalen we door de mysterieuze, donkere gangen en verschillende ruimtes van de vesting, op zoek naar verborgen letters. We zijn de enigen die hier rondstruinen en dat maakt het gelijk een beetje spannend. Af en toe vliegt er een zwaluw door de gang. ‘Kom mama, ik denk dat we hierheen moeten,’ zegt mijn dochter, speurend naar een nieuwe aanwijzing.

Als aanvulling op deze speurtocht is er ook een interactieve route waarbij je met een speciale Pampus-sleutel verschillende games kunt activeren die je mee terug nemen in de tijd. We luisteren naar de verhalen en ervaren hoe het is om te koken voor een grote groep, morsecodes te verzenden en het fort te verdedigen. In de hoogtijdagen waren er maar liefst tweehonderd soldaten nodig om onder meer de drie snelvuurkanonnen en twee reusachtige Krupp-Gruson-kanonnen te bedienen. Fantastisch is Het Geheime Wapen van Amsterdam, een virtuele ballonvaart over de Stelling van Amsterdam, waar Pampus het boegbeeld van was. Wie denkt dat het fort saai is voor kinderen heeft het dus mis – het is één grote ontdekkingstocht die voor iedereen leuk is.

SLAPEN ONDER DE STERRENHEMEL

Iedereen kent de uitdrukking ‘voor pampus liggen’ wel. Je bent uitgeteld door vermoeidheid of door te veel eten en/of drinken. De oorsprong van die uitdrukking is ouder dan het forteiland. In het VOC-tijdperk lag ter hoogte van het huidige fort een zandplaat. Schepen moesten wachten totdat het vloed werd om naar Amsterdam door te varen. Dat kon lang duren – ze lagen dus voor Pampus.

Om die tijd te herleven biedt de evenementenorganisatie van Pampus sinds kort aan om op het water te blijven slapen. En wel in een historisch vrachtschip dat is omgebouwd tot zeilboot voor plezieruitjes. Vannacht is het ons eigen coronaproof slaapplekje. Het is een warme zomernacht, dus we slepen onze matrassen het dek op. Nadat we de prachtige oranje zon achter de skyline van Amsterdam hebben zien wegzakken, kruipen we in onze slaapzakken en staren naar de hemel, in de hoop een vallende ster te zien. Om ons heen horen we het kabbelende water. Er liggen wat zeilbootjes iets verderop voor anker en het wordt steeds stiller. Het slapen in de buitenlucht heeft iets magisch. Voor mijn gevoel zijn we ver weg van de bewoonde wereld, maar als ik mij even omdraai zie ik de appartementen van het Amsterdamse IJburg aan de horizon. Ik richt mijn ogen weer naar de hemel en volop genietend val ik in slaap. Ja, voor Pampus liggen bevalt ons wel!

HOE KOM IK VOOR PAMPUS TE LIGGEN?

Je kunt natuurlijk met je eigen boot naar Pampus, maar de veerboot is ook lekker makkelijk. Het eiland heeft zijn eigen veer vanaf Muiden (20 minuten), tickets via pampus.nl. In het hoogseizoen vaart er ook een veerboot vanaf de haven van Amsterdam IJburg (40 minuten) en Almere Marina Muiderzand. Wil jij ook blijven logeren op Pampus? Dan kun je in de zomermaanden een all-inticket kopen vanaf € 188,50 voor twee volwassenen. Dit is inclusief de overtocht van en naar Pampus vanuit Muiden, toegang tot het fort, overnachting op het schip, diner en ontbijt, pampus.nl/slapen-onder-de-sterren. Je kunt Pampus natuurlijk ook bezoeken als dagactiviteit of er een avondje culinair dineren.

